www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

The Structural Relationships Between Core Self-evaluation, Positive Emotion and Optimism with Meaning in Life in Students; The Mediating Role of Hope

Neda Ghasemi [1], Mitra Goudarzi [1], Mohammad Ali Sepahvandi[1]*, Simin GholamreZaei[1]

[1] *Psychology Department, Lorestan University, Khoram Abad, Iran*

**Corresponding author: Mohammad Ali Sepahvandi, Department Psychology Department, Lorestan University, Khoram Abad, Iran Emai; sepahvandi.m@lu.ac.ir*

Article Info

Keywords: *Core self-evaluation, Positive emotion, Optimism, Meaning in life, Hope*

Abstract

Introduction: The aim of this study was to evaluate the structural relationship between the core self-evaluation, positive emotion and optimism with meaning in life in students by examining the mediating role of hope.

Methods: For this purpose, in a hypothetical structural model plan, relationships between self-evaluation, positive emotion and optimism with meaning in life, 166 students (99 boys and 67 girls) of Isfahan University of Medical Sciences were selected by accessible sampling. They were evaluated with Meaning in Life Questionnaire (MLQ), Life Orientation questionnaire of Scheier and Carver (1985), Positive and Negative Affect (Diner et al., 2010), and Hope Snyder (2000).

Results: The results of the research showed that hope play a mediating role in the relationship between the core self-evaluation, positive emotion and optimism with meaning in life. The findings supported the appropriate fitness of the hypothetical structure of the research variables, and the results showed a significant correlation between the core self-evaluation, meaning in life, positive emotion and optimism.

Conclusion: According to the findings, it can be said that the variables of hope, the core of their evaluation, positive emotion and optimism play an important role in the process of meaningfulness of students. These results, along with the confirmation of previous findings, have practical implications for enhancing hope in students.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۴، شماره ۱، ۱۴۰۰
صفحات: ۱-۱۱

روابط ساختاری هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت و خوش بینی با معنا در زندگی در دانشجویان؛ نقش میانجی امید به آینده

ندا قاسمی[۱]، میترا گودرزی [۱]، محمدعلی سپهوندی [۱*]، سیمین غلامرضایی [۱]

[۱]گروه روان شناسی، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

*نویسنده مسوول: محمدعلی سپهوندی ، گروه روان شناسی، دانشگاه لرستان، لرستان، ایران. ایمیل: sepahvandi.m@lu.ac.ir

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف روابط ساختاری هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت و خوش بینی با معنا در زندگی در دانشجویان با بررسی نقش واسطه ای امید به آینده انجام شد.

روش ها: بدین منظور تعداد ۱۶۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۹۹ نفر پسر و ۶۷ نفر دختر) به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند و به مقیاس‌های هسته ارزشیابی خود (جاج و همکاران، ۲۰۰۳)، معنادرزندگی (MLQ) استگر و همکاران (۲۰۰۶)، عاطفه مثبت و منفی (داینر و همکاران، ۲۰۱۰)، جهت گیری زندگی شی یر و کارور (۱۹۸۵) و امیدواری اسنایدر (۲۰۰۰) پاسخ دادند.

یافته ها: نتایج پژوهش نشان داد که امید به آینده نقش واسطه ای در رابطه بین بین مؤلفه‌های هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت و خوش بینی با معنا در زندگی ایفا می‌کند. یافته‌ها از برازندگی مناسب ساختار فرضی متغیرهای پژوهش حمایت کرد و نتایج حاکی از وجود همبستگی معنادار بین مؤلفه‌های هسته ارزشیابی خود، معنا در زندگی، هیجان مثبت و خوش بینی بود.

نتیجه گیری: با توجه به یافته های پژوهش می توان گفت که متغیرهای امید، هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت و خوش بینی در فرایند معنایابی دانشجویان نقش مهمی ایفا می کنند. این نتایج در کنار تایید یافته های پیشین دارای تلویحات کاربردی در زمینه ارتقای امید به آینده در دانشجویان می باشد.

واژگان کلیدی: هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت، خوش بینی، امید، معنا در زندگی

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

مقدمه

معنا در زندگی موضوعی بنیادی در روان شناسی مثبت است که به احساسی از یکپارچگی وجودی اشاره می‌کند که به دنبال پاسخ دادن به چیستی زندگی، پی بردن به هدف زندگی و دست یافتن به اهداف ارزنده و در نتیجه رسیدن به حس کامل بودن و مفید بودن می‌باشد (۱) و با پیامدهای مثبت در حوزه و ابعادی همچون بهزیستی روان شناختی، سلامت جسمی، تاب آوری و کسب موفقیت مشخص می‌شود (۲). کراوس (۳) این سازه را شامل ۴ بعد؛ داشتن یک سیستم ارزشی، حس هدفمندی، داشتن هدف و توانایی سازگاری با گذشته می‌داند. از نظر سلیگمن زندگی با معنا زمانی ایجاد می‌شود که انسان‌ها از برترین توانمندی‌هایشان برای پیوستن و خدمت کردن به چیزی بزرگ‌تر از خود استفاده کنند (۴). یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که وجود معنا در زندگی با عاطفه مثبت، رضایت از زندگی بالا، خوش بینی (۵ و ۶)، سلامت جسمانی بهتر (۳ و ۷) و عزت نفس، امید، خوش بینی و خودکارآمدی (۸) همراه است.

از دیگر سازه‌های فردی که اخیراً و همسو با جنبش روان شناسی مثبت مطرح شده است، امید به آینده می‌باشد. امروزه، امید و امیدواری جایگاه خاصی در سلامتی روانی، جسمانی و به تبع آن، پیشرفت فرد و جامعه دارد (۹)، به طوری که یکی از مهم‌ترین اهداف نظام‌های تعلیم و تربیت، افزایش امید به آینده فراگیران است. فقدان امید به آینده، موجب مشکلاتی نظیر افت تحصیلی و آموزشی، اعتیاد و غیره در میان دانشجویان می‌شود. بدین منظور، موضوع امید به آینده و لزوم افزایش آن در جوانان، به خصوص دانشجویان، به یکی از موضوعات برجسته و قابل تأمل تبدیل شده است. امید به آینده لازمهٔ یک زندگی مفید، مؤثر و رضایت بخش فردی است و روحیهٔ امید اقشار یک جامعه، به خصوص اقشار مؤثر و سازندهٔ آن، لازمهٔ پویایی، بالندگی و اعتلای آن جامعه است (۹).

پس از ظهور جنبش روان شناسی مثبت، نظریه پردازان و محققان به جای توجه صرف به تجارب یا ادراک‌های منفی به بررسی سازه‌هایی چون معنویت، شادی، خوش‌بینی و امید پرداختند (۱۰). امید، خصیصه‌ی فعالی است که در برگیرنده‌ی داشتن هدف، قدرت برنامه‌ریزی و اراده برای دستیابی به هدف، توجه به موانع رسیدن به هدف و توانایی رفع آن‌ها است است (۱۱). امید، ادراک افراد را در رابطه با توانایی‌های گسترش راهبردها در جهت رسیدن به هدف و حفظ انگیختگی تا رسیدن به هدف نشان می‌دهد (۱۲). روانشناسان به سازه امید به عنوان یک نقطه قوت روان‌شناختی نگریسته و بیان می‌کنند که این سازه می‌تواند به پرورش و ایجاد سلامت روان کمک زیادی بکند. شواهد تحقیقاتی بیانگر ارتباط بالای موفقیت در فعالیت‌های مختلف و افزایش سلامت جسمی و روانی با بالا بودن میزان امید افراد است (۱۳). تحقیقات انجام شده نشان داده‌اند که امید با عاطفه مثبت و احساس خود ارزشمندی همبستگی بالایی دارند و همچنین به طور منفی با افسردگی در ارتباط است (۱۴). پژوهش‌های زیادی به بررسی اثرات امید بر روی سلامت روانی–عاطفی، توانایی‌های شناختی و عواطف مثبت پرداخته‌اند. اشنایدر (۱۴) در پژوهشی به این نتیجه رسید که بین امیدواری بالا و هیجانات مثبت و امیدواری پایین و هیجانات منفی همبستگی معنی داری وجود دارد.

هیجان یکی از جنبه‌های رفتار انسان است که نقش مهمی در زندگی انسان‌ها دارد. واتسن و تلگن، ۱۹۸۸، عواطف را به دو بعد عاطفی پایه تقسیم بندی می‌کنند: عواطف مثبت و منفی. عاطفه مثبت، میزان شور و شوق به زندگی و احساس هوشیاری فعالیت را در بر دارد و عاطفه منفی یک بعد عام ناراحتی درونی و اشتغال ذهنی ناخوشایند می‌باشد که با حالات خلقی ناخوشایند، از جمله خشم، نفرت، بیزاری، گناه، ترس و عصبانیت همراه است (۱۵). عواطف منفی عبارت‌اند از: ترس، اضطراب، غمگینی، افسردگی، خشم و خصومت. این عواطف بخشی از سیستم رفتاری بازدارنده هستند که هدف اصلی آن بازداری از رفتارهایی است که به پیامدهای ناخوشایند منجر می‌شوند. عواطف مثبت عبارت‌اند از: لذت، علاقه، اعتماد، هشیاری. این عواطف بخشی از سیستم رفتاری تسهیلی هستند که ارگانسیم را به سمت محرک‌های لذت بخش هدایت می‌کنند (۱۶). یافته‌ها نشان می‌دهند که دو عامل عاطفی با طبقات متنوعی از متغیرها مرتبط‌اند. عاطفه منفی با تنیدگی و مقابله ضعیف، شکایات مرتبط با سلامت، فراوانی رویدادهای ناخوشایند و عاطفه مثبت با فعالیت و رضایت اجتماعی و نیز فراوانی رویدادهای خوش آیند مرتبط می‌باشند (۱۶). عواطف مثبت نقش بسیار مهمی در بهبود افراد از فشار روانی بازی می‌کند (۱۷). محققان معتقدند که عاطفه مثبت منبع روانشناختی بسیار مهمی است که به فرد کمک می‌کند در مقابل فشار روانی از روش‌های مقابله ای مؤثری استفاده کند (۱۸).

از طرفی هسته ارزشیابی خود به عنوان یک متغیر پیش بین پیامدهای عاطفی و عینی به اثبات رسیده است (۱۹). هسته ارزشیابی‌های خود در قالب یک سازه شخصیتی یکپارچه منعکس کننده باورهای بنیادین افراد درباره خود و کنشوری دنیای خویش است که در ارزشیابی از قابلیت‌ها و صلاحیت‌های خویش و حس زندگی خوب متجلی می‌شود (۲۰). این سازه معرف یک مفهوم گسترده مکنون است که بر محور چهار رگه حرمت خود، خودکارآمدی تعمیم یافته، مسند مهارگری و نوروزگرایی استوار است (۲۱ و ۲۲). افراد با سطوح مثبت هسته ارزشیابی‌های خود، شادکامی، رضایت از زندگی و رضایت از کار را بیشتر تجربه

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

می‌کنند چرا که افراد با سطوح مثبت هسته ارزشیابی‌های خود موقعیت‌هایی را جستجو می‌کنند که برای آن‌ها چالش–بر انگیز و پاداش دهنده است، امری که به نوبه خود رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد (۲۳ و ۲۴). این افراد همواره خود را در موقعیت‌های مختلف به شیوه مثبت ارزیابی می‌کنند و خود را توانمند، ارزشمند و واجد توانایی مهار زندگی می‌دانند. به دلیل برانگیخته بودن، کار خود را به طور موثرتری انجام می‌دهند و با جستجوی موقعیت‌های چالش برانگیز از زندگی و شغل خود رضایت بیشتری دارند (۱۹). پژوهش‌ها (۲۵– ۲۸) نیز رابطه نیرومند هسته ارزشیابی خود با رضایت از زندگی، سلامت جسمانی و شادکامی را آشکار کرده است. سطوح بالای هسته ارزشیابی خود مانند یک محافظ در برابر استرس عمل می‌کند و با حفظ خلق مثبت و دریافت حمایت اجتماعی بیشتر، سبب افزایش بهزیستی فاعلی می‌شود (۲۹). افراد با سطوح بالای هسته ارزشیابی خود قادرند به خوبی احساسات خود را مهار کنند و تجربه مثبت و حالت‌های عاطفی پایدارتری نسبت به افراد با سطوح پایین هسته ارزشیابی خود دارند (۳۰). افراد با هسته ارزشیابی خود مثبت همچنین قادر به حفظ سطح پایین استرس، تجربه عاطفه مثبت و دریافت سطوح بالای حمایت اجتماعی هستند (۳۰ و ۱۹).

از دیگر متغیرهای مطرح شده در پژوهش حاضر، مفهوم جهت گیری زندگی است که همسو با سیر رو به رشد و علاقه روزافزون به مطالعه و تحقیق در رویکرد روان شناسی مثبت، به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی این رویکرد طی یک دهه اخیر جایگاه ویژه ای را در حوزه روان شناسی تحول، روان شناسی خانواده و بهداشت روان به خود اختصاص داده است (۳۱). تلقی خوش بینانه و تلقی بدبینانه به طور مثبت و منفی دو طیف جهت گیری زندگی هستند که جز کیفیت‌های اساسی شخصیت به شمار می‌روند و بر چگونگی سازگاری افراد با حوادث زندگی، انتظارات ذهنی افراد در هنگام مواجهه با مشکلات و رفتار آن‌ها هنگام غلبه بر مشکلات تأثیر می‌گذارد (۳۲). از نظر پیترسون (۳۳)، خوش بینی یا تفکر مثبت به جهت گیری اشاره دارد که در آن معمولاً پیامدهای مثبت مورد انتظارند و این پیامدها به عنوان عواملی ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می‌شوند؛ به بیان دیگر، خوش بینی یا تفکر مثبت تمایل به اتخاذ امیدوارانه‌ترین دیدگاه است؛ و به یک پیش آمادگی عاطفی و شناختی در خصوص این که چیزهای خوب مهم‌تر از چیزهای بد است، اشاره دارد، که این خود مستلزم آن است که یک شخص چگونه پیامدها و نتایج زندگی را ارزیابی و پیشبینی می‌کند (۳۱).

افراد خوش بین در رویارویی با دشواری‌ها، به دنبال کردن هدف‌های با ارزش خود ادامه می‌دهند و با به کارگیری راهبردهای کنارآمدن مؤثر، خودشان و حالت‌های شخصی‌شان را تنظیم می‌کنند، تا این که بتوانند به هدف‌های خود برسند. در مقابل افراد بدبین از راهبردهای کنارآمدن اجتنابی استفاده می‌نمایند. از این رو به نظر می‌آید که خوش بینی و بدبینی نسبت به امور سهم انکارناپذیری در سلامت روان شناختی دارند (۳۴). افراد خوش بین نسبت به افراد بدبین، اجتماعی ترند، از مهارت‌های بین فردی مطلوب تری برخوردارند، معاشرتی هستند و به راحتی می‌توانند یک شبکه اجتماعی حمایتگر در اطراف خود ایجاد نمایند (۳۱). یافته‌های فردریکسون (۱۸)، فولر و کرستیکز (۳۵) نشان داده است افرادی که هیجان مثبت و خوش بینی بیشتری را تجربه کرده باشند، عمر طولانی تری خواهند داشت. همچنین افراد امیدوار و شادمان روابط اجتماعی قوی تری با دوستان، همسر، همسایگان و بستگان خود دارند. سطوح بالای امید با سلامت جسمی و روان شناختی، خودارزشی بالا، تفکر مثبت و روابط اجتماعی رابطه مثبت دارد (۹).

دانشجویان به دلیل شرایط خاص دانشجویی، ازجمله: دوری از خانواده، وارد شدن به مجموعه ای بزرگ و پرتنش، مشکلات اقتصادی و نداشتن درآمد کافی، حجم زیاد دروس و رقابت‌های فشرده، مستعد از دست دادن سلامت روانی و ازجمله امیدواری خویش‌اند. با توجه به رویکرد کنونی روان شناسی عصر حاضر که پس از مطرح شدن روان شناسی مثبت به سمت تاکید بر توانمندی‌ها و تمرکز بر توانایی‌های مثبت به جای نقاط ضعف و ارتقای کیفیت زندگی رفته است، همچنین با توجه به پیشینه پژوهشی که نشانگر این است که تاکنون کمتر پژوهشی به بررسی رابطه متغیرهای مدنظر پژوهش پرداخته است و اهمیت بررسی این مؤلفه‌ها بخصوص در میان دانشجویان به عنوان قشری حساس و مهم در جامعه ضروری است. همچنین با توجه به نقش مهم و اساسی متغیرهای معنا در زندگی، جهت گیری زندگی، هیجان مثبت و هسته ارزشیابی خود در ارتقای سلامت روان و کیفیت زندگی دانشجویان، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه ای امید به آینده در رابطه بین هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت و خوش بینی با معنا در زندگی دانشجویان انجام شد. شکل زیر روابط فرضی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

روش ها

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال تحصیلی ۹۷– ۱۳۹۶ بود که از این جامعه، با استفاده از شیوه نمونه گیری در دسترس ۱۶۶ نفر (۹۹ نفر پسر و ۶۷ نفر دختر) انتخاب و با مقیاس‌های امیدواری اشنایدر و همکاران (۲۰۰۲)، جهت گیری زندگی شی یر و کارور (۱۹۸۵)، پرسشنامه معنا در زندگی (MLQ)، هسته ارزشیابی خود (جاج و همکاران، ۲۰۰۳) و مقیاس تجارب عاطفی مثبت و منفی داینر و همکاران (۲۰۱۰) ارزیابی شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از بیست و سومین ویرایش نرم افزارهای SPSS و Amos انجام شد.

پرسشنامه امیدواری اشنایدر: این پرسشنامه که توسط

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

اشنایدر و همکاران (۲۰۰۲) برای سنجش امیدواری ساخته شده است، دارای ۱۲ عبارت است و به صورت خود سنجی اجرا می‌شود. ۴ عبارت برای سنجش تفکر عاملی، ۴ عبارت برای سنجش تفکر راهبردی و ۴ عبارت انحرافی است. آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۸ درجه ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را مشخص سازد. دامنه نمرات این آزمون بین ۶۴–۸ است. امتیاز ۸ نشانگر پایین‌ترین سطح امید و امتیاز ۶۴ حاکی از بالاترین سطح امید است. همسانی درونی کل آزمون ۰/۷۴ تا ۰/۸۴ است و پایای آزمون با روش باز آزمایی ۰/۸۰ برآورد شده است (سیندر و لوپز، ۲۰۰۷). همسانی درونی زیر مقیاس عاملی ۰/۷۱ تا ۰/۷۶ و زیر مقیاس راهبردی ۰/۶۳ تا ۰/۸۰ است (سیندر، ۲۰۰۰). در پژوهشی گلزاری (۲۰۰۹) پایایی این مقیاس را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آورد.

پرسشنامه جهت گیری زندگی: این پرسشنامه توسطشی یر و کارور (۱۹۸۵) طراحی شد و شامل ۱۰ گویه می‌باشد که گویه هـای ۲، ۵، ۶ و ۸ انحرافی بوده و نمره ای به آن‌ها تعلق نمی‌گیرد. پاسخ‌های عبارات در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای از "کـاملاً مـوافقم "، تـا "کـاملاًمخالفم" در نظر گرفته شد. اعتبار این پرسشنامه در پژوهش نوروزی و مؤمنی یانسری (۳۶) با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمد.

پرسشنامه معنادرزندگی (MLQ): پرسشنامه معنادرزندگی (۳۷) دارای ده گویه است که هر یک از گویه ها بر روی مقیاس لیکرت هفت درجه ای از ۱ « کاملاً نادرست » تا ۷« کاملاً درست» نمره گذاری می شود. استگر وهمکاران (۳۶) پایایی و روایی بالایی را برای این مقیاس گزارش کرده‌اند و همسانی درونی هردو مقیاس با استفاده ازآلفای کرونباخ ۰/۸۱ و ۰/۸۴ گزارش شده است. در پژوهش پیری، همایونی بخشایش و عنایتی (۳۸) اعتبار درونی محاسبه شده برای وجود معنا ۰/۶۳ و برای جست و جوی معنا ۰/۵۸ و برای کل سؤالات ۰/۶۳ محاسبه شد.

مقیاس هسته ارزشیابی خود: مقیاس هسته ارزشیابی خود (CSEs)؛ جاج و همکاران (۳۹) ارزشیابی‌های بنیادین افراد را در مورد خود می‌سنجد و ۱۲ ماده دارد که برخی از آن‌ها به صورت مستقیم و برخی دیگر به صورت معکوس هستهٔ ارزشیابی‌های خود را ارزیابی می‌کنند. ماده‌های ۲، ۵، ۱، ۸، ۱۱ و ۱۲ به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند. این مقیاس بر اساس مقیاس ۴ درجه ای لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۴) نمره گذاری می‌شود و وزن تمام ماده‌ها برای دستیابی به نمره کل هستهٔ ارزشیابی خود برابر است. بنابراین دامنه نمره‌ها در این مقیاس از ۱۲ تا ۶۰ در نوسان است. نمره‌های بالا در این مقیاس نشان دهنده خودارزشیابی مثبت و نمره ه ای پایین منعکس کننده خودارزشیابی منفی است. اویلر (۲۰۰۷) در پژوهشی در نمونه‌های دانشجویی و کارمندی، ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس را ۰/۸۰ و ۰/۸۴ گزارش کرده است. نتایج پژوهش نعمت طاوسی و شریفی (۱۹) نشان داده که مقیاس هسته ارزشیابی خود همسانی درونی مناسبی دارد. مقدار آلفای کرونباخ و پایایی بازآزمایی دو هفته ای آن به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۱ به دست آمد.

مقیاس تجارب عاطفی مثبت و منفی اسپین: این مقیاس توسط داینر، وایرتز، اویشی، پریتو (۲۰۱۰) تدوین و اعتباریابی شده است و شامل ۱۲ گویه که ۶ گویه برای سنجش احساسات مثبت (۱، ۳، ۵، ۷، ۱۰، ۱۲) و ۶ گویه برای سنجش احساسات منفی (۲، ۴، ۶، ۸، ۹، ۱۱) به صورت متناظر با طیف ۵ درجه ای لیکرت (۱=هرگز، ۲= بندرت، ۳=گاهی اوقات، ۴= اکثراً و ۵= همیشه) می‌باشد. از آزمودنی خواسته می‌شود با توجه به تجارب عاطفی خود در چهار هفته گذشته به گویه ها پاسخ دهد. دامنه نمرات از ۶ تا ۳۰ برای هر قسمت می‌باشد یعنی هر فرد در این مقیاس دو نمره کسب می‌کند، یک نمره برای عواطف مثبت و دیگری برای عواطف منفی. نمرات بالاتر (هر چه به ۳۰ نزدیک تر) نشان دهنده تجربه بیشترعواطف مثبت یا منفی در فرد است. همچنین این مقیاس قابلیت نمره دهی به صورت تعادل میان دو عاطفه مثبت و منفی را نیز دارد بدین صورت که با تفریق نمره عواطف منفی از نمره عواطف مثبت محاسبه می‌شود و نتیجه نمره تفاضل می‌تواند بین ۲۴– (بدبختی) تا ۲۴+ (بالاترین تعادل عاطفی ممکن) متغییر باشد. نمرات بالاتر و نزدیک به ۲۴ نشان می‌دهد که فرد خیلی بندرت یا هرگز عواطف منفی را تجربه کرده است و اغلب یا همیشه عواطف مثبت را تجربه کرده است. داینر و همکاران (۲۰۱۰) آلفای کرونباخ برای عواطف مثبت و منفی را به ترتیب ۰/۸۷ و ۸۱ گزارش نموده‌اند. حسنی و نادی (۱۳۹۵) ضرایب آلفای کرونباخ این پرسش نامه را در پژوهشی برای عواطف مثبت ۰/۸۴ و برای عواطف منفی ۰/۷۸ گزارش کرده‌اند.

یافته‌ها

دامنه سنی شرکت کنندگان در پژوهش از ۱۹ تا ۳۲ و میانگین سنی شرکت کنندگان ۱/۹۴± ۲۳/۲۲ بود. سایر اطلاعات جمعیت شناختی و یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در ادامه آمده است.

جدول ۱. توزیع تحصیلات آزمودنی‌های پژوهش بر حسب مقطع تحصیلی

تحصیلات		فراوانی	درصد
کارشناسی		۱۱۲	۶۷/۵
کارشناسی ارشد		۴۶	۲۷/۷
دکتری		۸	۴/۸
جنسیت	پسر	۹۹	۵۹
	دختر	۶۷	۴۱

بر اساس نتایج جدول ۱ بیشتر شرکت کنندگان در پژوهش از مقطع لیسانس (۱۱۲ نفر) هستند، ۴۶ نفر از شرکت کنندگان در پژوهش از مقطع کارشناسی ارشد و ۸ نفر از مقطع دکتری می‌باشند. همچنین تعداد پسر و دختر شرکت کننده در پژوهش به

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

ترتیب برابر است با ۹۹ و ۶۷. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ آمده است.

به‌منظور تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش، ابتدا برای بررسی نرمال بودن متغیرهای مورد مطالعه و همچنین محاسبه ضرایب همبستگی بین آن‌ها از نرم‌افزار spss23 استفاده گردید که نتایج آن در جدول شماره ۳ و ۴ گزارش‌شده است. در مرحله بعد برای ارزیابی روابط علی بین متغیرهای موردمطالعه از نرم‌افزار Amos استفاده شد.

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، با توجه به سطح معناداری به دست آمده برای هر پنج متغیر اصلی پژوهش، فرض نرمال بودن نمرات متغیرهای اصلی موردبررسی در پژوهش تائید می‌گردد (p<0/05). قبل از بررسی روابط علی بین متغیرها، همبستگی آن‌ها از طریق ضریب همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۴ نتایج ضریب همبستگی به دست آمده بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

بنابر نتایج حاصل از جدول ۴، r مشاهده‌شده در سطح P≤۰/۰۱ همبستگی مثبت و معناداری را بین متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد. به منظور بررسی فرضیه‌ها و آزمون مدل مفهومی پژوهش، داده‌های جمع آوری شده از طریق معادلات ساختاری تحلیل شد. نتایج به دست آمده در شکل (۲)، قابل مشاهده است.

در بررسی اولیه مشخص گردید که برخی از مسیرهای پیش بینی شده در مدل مفهومی پژوهش معنادار نمی‌باشند. بنابراین مسیرهای که معنادار نبودند از مدل مفهومی پژوهش حذف گردیده و اصلاحات لازم اعمال گردید. مدل اصلاح شده پژوهش در شکل (۳) قابل مشاهده می‌باشد.

به‌منظور بررسی برازندگی الگوی معادلات ساختاری مرتبه اول از شاخص‌های مجذور خی (Chi-Square)، سطح معناداری مجذور خی (P-value)، شاخص جذر برآورد خطای تقریبی (RMSEA)، خی دو به هنجار (X2/DF)، شاخص برازش هنجار شده)NFI)، شاخص برازندگی فزایند (IFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI) و شاخص تاکر – لویر (TLI) استفاده گردید. همان‌طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، نتایج نکوئی برازش مدل نشان داد که P-value، RMSEA، X2/DF، NFI، IFI، CFI و TLI به ترتیب ۰/۱۱۱، ۰/۰۷۴، ۲/۱۹۵، ۰/۹۸۷، ۰/۹۹۳، ۰/۹۹۳ و ۰/۹۶۳ می‌باشد. شاخص‌های IFI، NFI، CFI و TLI دارای دامنه صفرتا یک هستند، هرچه اندازه آن‌ها به یک نزدیک‌تر شود بر برازندگی مطلوب‌تر الگو دلالت دارند. همچنین زمانی که خطای تقریبی (RMSEA) کوچک‌تر از ۰/۰۸؛ خی دو به هنجار (X2/DF) کوچک‌تر از ۳؛ P-value نیز بزرگ‌تر از ۰/۰۵ باشد، دلالت بر برازش مطلوب مدل دارد. بر اساس این نتایج می‌توان نتیجه گرفت که مدل از برازش مطلوب برخوردار می‌باشد و ساختار کلی روابط مورد آزمون از طریق داده‌های به‌دست‌آمده تائید می‌شود.

جدول ۲. یافته‌های توصیفی مربوط به جهت گیری زندگی، معنا در زندگی، هسته ارزشیابی خود، هیجان مثبت و امید به آینده در دانشجویان

مؤلفه	ابعاد	میانگین	انحراف استاندارد
جهت گیری زندگی		۱۶/۱۰۲	۲/۵۶
معنا در زندگی		۴۲/۵۸	۳/۲۰
هسته ارزشیابی خود		۴۱/۶۱	۹/۱۷
هیجان مثبت		۱۷/۱۸	۷/۱۸
امید به آینده		۴۰/۳۷	۷/۰۳

جدول ۳. نتایج آزمون کلوموگروف – اسمیرنوف به‌منظور بررسی فرض نرمال بودن داده‌ها

	کلوموگروف – اسمیرنوف	سطح معناداری
جهت گیری زندگی	۰/۰۶۵	۰/۲۰۰
معنا در زندگی	۰/۰۸۰	۰/۲۰۰
هسته ارزشیابی خود	۰/۱۰۵	۰/۰۶۷
هیجان مثبت	۰/۰۶۷	۰/۲۰۰
امید به آینده	۰/۰۸۲	۰/۱۰۶

جدول ۴. نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	1	2	3	۴	۵
هیجان مثبت	1				
جهت گیری زندگی	۰/۴۶۰**	۱			
امید	۰/۳۳۷**	۰/۳۷۵	۱		
هسته ارزشیابی خود	۰/۳۸۳**	۰/۴۱۶**	۰/۳۰۹**	۱	
معنا	۰/۲۴۶**	۰/۴۱۴**	۰/۷۳۷**	۰/۳۲۴**	۱

P<0/01**

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

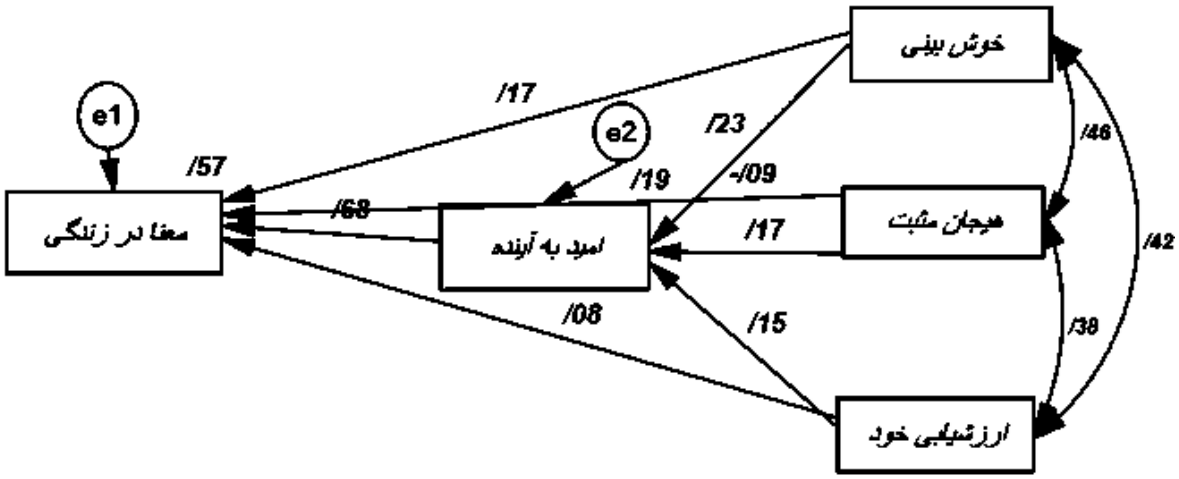

شکل ۲. سنجش روابط علی بین خوش بینی، هیجان مثبت، ارزشیابی و معنا در زندگی با نقش میانجی امید به آینده

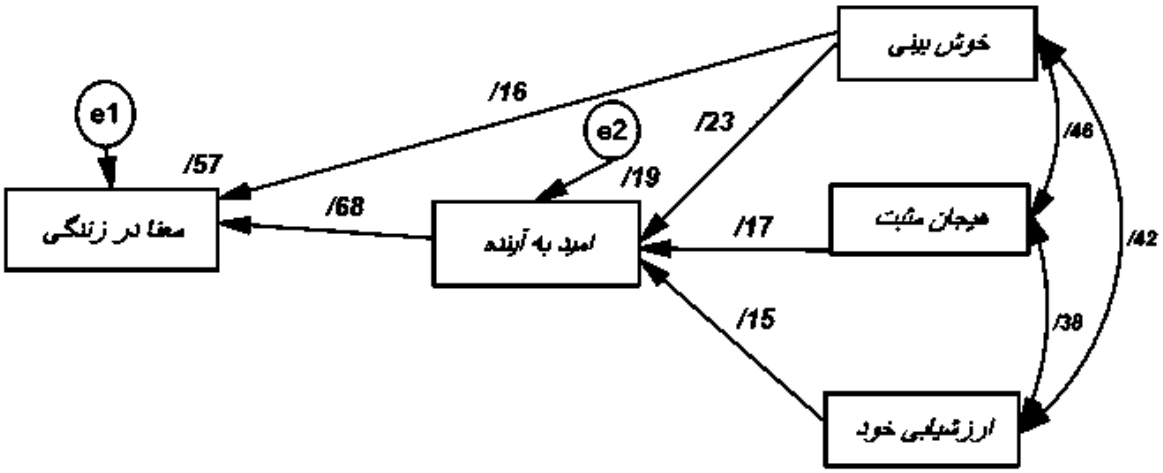

شکل ۳. مدل اصلاح شده سنجش روابط علی بین خوش بینی، هیجان مثبت، ارزشیابی و معنا در زندگی با نقش میانجی امید به آینده

جدول ۵. شاخص‌های برازش کلی مدل

شاخص برازش	دامنه مورد قبول	مقدار	نتیجه
مجذور خی (X2)	–	۴/۳۹۰	–
درجه آزادی(Df)	–	۲	–
خی دو به هنجار برابر(X2/df)	کمتر از ۳	۲/۱۹۵	برازش مناسب
جذر برآورد خطای تقریبی (RMSEA)	کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۷۴	برازش مناسب
سطح معناداری (P-value)	بیشتر از ۰/۰۵	۰/۱۱۱	برازش مناسب
شاخص برازش هنجار شده (NFI)	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۸۷	برازش مناسب
شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۹۳	برازش مناسب
شاخص تاکر – لویر (TLI)	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۶۳	برازش مناسب
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۹۳	برازش مناسب

شاخص‌های تائید الگوی معادلات ساختاری فقط محدود به شاخص‌های برازش کلی الگو نیست، بلکه باید پارامترهای استاندارد ضرایب مسیر و مقادیرتی متناظر با آن برای هر یک از مسیرهای علی بررسی شود. نتایج بررسی معناداری ضرایب مسیر در جداول ۶ و ۷ ارائه‌شده است.

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، نتایج ضریب اثر مستقیم نشان می‌دهد که خوش بینی، هیجان و ارزشیابی خود به ترتیب با ضرایب ۰/۲۴، ۰/۱۷ و ۰/۱۵

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

به طور مستقیم امید به آینده را تحت تأثیر قرار می‌دهند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که امید به آینده با ضریب ۶۸ به طور مستقیم معنا در زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. علاوه بر یافته حاکی از آن است که تأثیر مستقیم خوش بینی بر معنا در زندگی معنادار می‌باشد و خوش بینی با ضریب ۰/۱۶ به طور مستقیم معنا در زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (t≥۱/۹۶؛ P≤۰/۰۵)؛ ولی هیجان مثبت و ارزشیابی خود به‌طور مستقیم قادر به پیش‌بینی معنا در زندگی نمی‌باشند (t≤۱/۹۶؛ P≥۰/۰۵).

یافته‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که ضرایب اثر غیرمستقیم خوش بینی، هیجان مثبت و ارزشیابی خود بر معنا در زندگی با نقش میانجی امید به آینده در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. با توجه به اینکه حد پایین و بالا فاصله اطمینان برای تمامی مسیرها مقداری بزرگ‌تر از صفر (مثبت) بوده به سطوح معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده، می‌توان گفت که خوش بینی، هیجان مثبت و ارزشیابی خود با نقش میانجی امید به آینده به ترتیب با ضرایب مسیر ۰/۱۶، ۰/۱۲ و ۰/۱۰ به‌طور غیرمستقیم معنا در زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهند (P≤۰/۰۵).

جدول ۶. برآورد ضرایب اثرات مستقیم

مسیر	ضریب مسیر	نسبت بحرانی (آماره t)	سطح معناداری	نتیجه
تأثیر خوش بینی بر امید به آینده	۰/۲۳۵	۳/۲۵۵	۰/۰۰۱	تائید
تأثیر هیجان مثبت بر امید به آینده	۰/۱۷۳	۲/۴۴۱	۰/۰۱۵	تائید
تأثیر ارزشیابی خود بر امید به آینده	۰/۱۴۵	۲/۰۹۵	۰/۰۳۶	تائید
تأثیر خوش بینی بر معنا در زندگی	۰/۱۶۱	۳/۳۲۲	۰/۰۰۰	تائید
تأثیر هیجان مثبت بر معنا در زندگی	۰/۰۹۰	۱/۷۳۰	۰/۰۸۴	رد
تأثیر ارزشیابی خود بر معنا در زندگی	۰/۰۷۸	۱/۵۳۵	۰/۱۲۵	رد
تأثیر امید به آینده بر معنا در زندگی	۰/۶۷۷	۱۳/۹۷۸	۰/۰۰۰	تائید

جدول ۷. برآورد ضرایب اثرات غیرمستقیم (خروجی بوت استرپینگ)

مسیر	ضریب مسیر	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری	نتیجه
تأثیر خوش بینی بر معنا در زندگی با نقش میانجی امید به آینده	۰/۱۵۶	۰/۰۵۱	۰/۲۸۸	۰/۰۰۷	تائید
تأثیر هیجان مثبت بر معنا در زندگی با نقش میانجی امید به آینده	۰/۱۱۵	۰/۰۱۲	۰/۲۲۸	۰/۰۳۴	تائید
تأثیر ارزشیابی خود بر معنا در زندگی با نقش میانجی امید به آینده	۰/۱۰۲	۰/۰۰۷	۰/۱۹۲	۰/۰۳۹	تائید

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی امید به آینده در روابط بین جهت گیری زندگی، هیجان مثبت و هسته ارزشیابی خود با معنا در زندگی در دانشجویان انجام شد. نتایج نشان داد که امید به آینده نقش واسطه ای را بین مؤلفه‌های جهت گیری زندگی، هیجان مثبت و هسته ارزشیابی خود با معنا در زندگی در دانشجویان ایفا می‌کند. یافته‌ها از برازندگی مناسب ساختار فرضی متغیرهای پژوهش حمایت کرد و نتایج حاکی از وجود همبستگی معنادار بین مؤلفه‌های جهت گیری زندگی، هیجان مثبت، هسته ارزشیابی خود، امید به آینده و معنا در زندگی بود. یافته‌های پژوهش حاضر علاوه‌بر همسو بودن با مبانی نظری و یافته‌های پیشین در این زمینه، می‌تواند یافته‌های پیشین را با ارائهٔ الگویی مناسب برای روابط بین متغیرهای پژوهش بسط دهد.

در تبیین نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت که هر پنج متغیر مطرح‌شده در پژوهش حاضر از یک مبنای نظری و از خاستگاه روان‌شناسی مثبت می‌باشند و به‌لحاظ نظری ارتباط این مؤلفه‌ها باهم دور از انتظار نیست. ازآنجاکه روان‌شناسی مثبت نه‌تنها برای بهبود بخشیدن و بنانهادن توانمندی‌های افراد، بلکه برای افزایش انعطاف‌پذیری و بالابردن کیفیت زندگی ارائه شده است، می‌توان گفت که مؤلفه‌هایی از قبیل جهت گیری زندگی، هیجان مثبت، امید به آینده و خودارزشیابی های مثبت به سلامتی فرد و نیازهای روان‌شناختی اولیهٔ او کمک می‌کند و زمینه را برای کسب امید به آینده و به تبع آن افزایش و غنای معنا در زندگی فراهم می‌کنند و به رشد و شکوفایی افراد کمک کنند.

معنی در زندگی به عنوان شکل دهنده عملکردهای مثبت انسان شناخته م یشود (۴۰). افرادی که اهداف معنی داری در زندگی برای خود انتخاب می‌کنند، حالت‌های عاطفی مثبت بیشتری تجربه می‌کنند و از این رو در طول زندگی مستعد شکوفایی در جنبه‌های مختلف زندگی خویش هستند (۸). معنی در زندگی می‌تواند به شادی و بهزیستی روانشناختی بیانجامد (۴۱). در جمعیت دانشجویی احتمال زیادی وجود دارد که معنی در زندگی حول محور موفقیت و پیشرفت تحصیلی و دانشگاهی قرار بگیرد؛ بنابراین پیگیری این اهداف می‌تواند معنا در زندگی و میزان امید به آینده را در دانشجویان افزایش داده و فرصت را برای رشد شکوفایی روانی در آن‌ها فراهم آورد.

پژوهش‌های حوزهٔ روان‌شناسی مثبت نشان داده‌اند که افرادی که هیجانات مثبت و توانمندی‌های شخصیتی از قبیل خوش بینی را تجربه کرده باشند در زمینه تحقق خویشتنِ سالم شرایط بهتری را نسبت‌به دیگر افراد دارند (۴۲). این نکته را می‌توان در تبیین رابطه هیجان مثبت و امید به آینده در نظر گرفت. در تبیین روابط

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

سازه‌های پژوهش همچنین می‌توان گفت که این سازه‌ها از اساس و مبنا دارای یک پایه نظری مشترک و همخوان می‌باشند که افزایش در یکی از این متغیرها، سبب تسریع روند متغیر دیگر خواهد شد.. امید و خوش بینی دو صفت شخصیتی شامل شناخت‌هایی هستند که باعث می‌شوند شخص انتظار داشته باشد نتایج مورد نظرش به احتمال زیاد در آینده رخ می‌دهند (۴۳). این شناخت‌ها رفتارهای جهت گیری هدف را تحت تأثیر قرار می‌دهند و بر بهزیستی روان شناختی که شامل هیجانات مثبت و منفی هستند اثر می‌گذارند. اسنایدر بنیان گذار نظریه‌ی امید و درمان مبتنی بر آن، عقیده دارد که برای ایجاد امید وجود دو نوع تفکر الزامی است: تفکر راهبردی (مسیر) و تفکر عامل. تفکر راهبردی یا مسیر جزء شناختی امید و نشان دهنده‌ی ظرفیت و توان فرد برای خلق مسیر و تفکر عامل جزء انگیزشی امید است که فرد خود را برای استفاده از این مسیرها بر می‌انگیزانند (۴۳). در این نظریه اهداف منبع اصلی هیجان هستند، هیجان مثبت ناشی از دستیابی به هدف یا تصور نزدیک شدن به آن است؛ در حالی که هیجان منفی ناشی از شکست در دستیابی به هدف یا تصور دورشدن از آن است. وقتی در پی دستیابی به اهداف، مسیرهای اولیه مسدود می‌شوند، تفکر عامل انگیزه لازم را فراهم می‌کند که مسیرهای دیگری ایجاد کنیم (۴۴).

بخش دیگری از یافته‌های پژوهش نشان داد که بین جهت گیری زندگی و امید به آینده رابطه وجود دارد و با افزایش جهت گیری خوش بینانه میزان امید به آینده نیز بالا می‌رود. می‌توان گفت که جهت گیری زندگی جز کیفیت‌های اساسی شخصیت به شمار می‌روند و بر چگونگی سازگاری افراد با حوادث زندگی، انتظارات ذهنی افراد در هنگام مواجهه با مشکلات و رفتار آن‌ها هنگام غلبه بر مشکلات تأثیر می‌گذارد (۳۲). از نظر پیترسون (۳۳)، خوش بینی یا تفکر مثبت به جهت گیری اشاره دارد کـه در آن معمولاً پیامدهای مثبت مورد انتظارند و ایـن پیامـدها بـه عنوان عواملی ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می‌شوند. مطابق با ادبیات نظری و پژوهشی موجود، افراد خوش بین در رویارویی با دشواری‌ها، به دنبال کردن هدف‌های با ارزش خود ادامه می‌دهند و با به کارگیری راهبردهای کنارآمدن مؤثر، خودشان و حالت‌های شخصی‌شان را تنظیم می‌کنند، تا این که بتوانند به هدف‌های خود برسند. این حالت‌ها و ویژگی‌های شخصیتی بخشی از ویژگی‌ها و ملاک‌های امیدواری نسبت به آینده نیز می‌باشند در نتیجه می‌توان گفت که جهت گیری زندگی خوش بینانه می‌تواند بخشی از تغییرات مربوط به امید به آینده را پیش بینی کند و کیفیت‌های جهت گیری زندگی خوش بینانه قادر به پیش بینی امید به آینده افراد خواهند بود.

خوش بینی نیز بنابر نظر کارور و همکاران شامل انتظار کلی است که همه‌ی چیزها در زندگی به خوبی پیش می‌رود. کارور و شییرنیز معتقدند خوشبینی با انتظارات بالا درباره موفقیت ارتباط دارد و باعث افزایش انگیزه می‌شود. به علاوه خوش بین‌ها رفتارهای مواجهه ای مؤثرتر، روابط اجتماعی بهتر و با ارزش تر، انعطاف پذیری بالاتر و بهزیستی ذهنی و جسمی بیش تری را نسبت به بدبین‌ها نشان می‌دهند. اصطلاح خوشبینی همچنین برایتوصیف برداشت‌های خاص (مانند خطر کم) یا خودارزیابی (مانند توانایی بالا) که در مقایسه با استانداردهای عینی بیش از حد مثبت هستند به کار برده شده است. اگر چه چنین ادراکاتی احتمالاً غیر واقع بینانه هستند اما می‌توانند نگرانی‌ها شک و تردید افراد را در یک موقعیت مشکل تسلی دهند و آن‌ها را دلگرم کنند که تلاش خود را در جهت رسیدن به اهدافشان ادامه دهند (۴۵). شایان ذکر است که امید و خوش بینی هم به لحاظ نظری و هم به لحاظ تجربی به هم مرتبط هستند، نظریه پردازان امید و خوش بینی هر دو بر اهمیت انتظار پیامدهای مثبت تأکید می‌کنند. امید به دو بخش تفکر عامل و راهبردی تقسیم می‌شود و ساختار خوش بینی تا حدودی شبیه به تفکر عامل است و مدل یک بعدی از امید است.

امروزه اعتقاد روزافزونی در رابطه با نقش فرهنگ در ادبیات روان شناسی بین متخصصان این حوزه شکل گرفته است و اعتقاد عموم متخصصان براین است که نمی‌توان نقش فرهنگ را در ادبیات روان‌شناسی و نتایج پژوهش‌های این حوزه نادیده گرفت (۴۶). در همین راستا و در تبیین نتایج پژوهش حاضر با توجه به بافت و فرهنگ جامعه ایران می‌توان گفت که مفاهیمی از قبیل امید به آینده و معنا در زندگی د رکنار خوش بینی دارای سابقه و ریشه‌های کهنی هستند که تا حدود زیادی با فرهنگ و آداب و رسوم این سرزمین عجین شده است. جامعهٔ ایران و همچنین دین مبین اسلام، آیات و روایات و ادبیات و فرهنگ ایرانی، دارای گنجینه‌ای از معارف و تلویحاتی هستند که اهمیت و ضرورت معنا در زندگی، امیدواری نسبت به آینده را می‌رسانند. پس می‌توان گفت که این مفاهیم برای جامعهٔ پژوهش حاضر مفاهیمی غریب نیستند و جامعهٔ دانشجویی ایران به‌خوبی با این مفاهیم آشنایی دارند و به‌نوعی شاید ویژگی‌ها و شاخصه‌های هرکدام از این مفاهیم تا حدی در وجود هریک از افراد نهادینه شده است و می‌توان گفت که همه این مفاهیم علاوه بر ادبیات روان‌شناسی، از راه ادبیات، فرهنگ و آداب‌ورسوم و احکام اسلام در وجود افراد رخنه کرده‌اند و افرادی که دارای میزان مشخصی از هریک از این مؤلفه‌ها باشند، به‌تبع در سایر مؤلفه‌ها نیز به همان میزان دارای قابلیت‌هایی خواهند بود (۴۶).

نتیجه گیری

در راســتای نتایج پژوهش حاضــر به دســت‌اندرکاران و متخصـصـان حوزه‌های روان‌شـناسـی و تعلیم و تربیت پیشـنهاد می‌شـود که توجه ویژه‌ای به محیط دانشـگاهی به‌عنوان یکی از محیط‌های اصلی پرورش دهنده شخصیت و مؤلفه‌های زندگی با معنا و امیدوارانه داشـته باشـند. همچنین با اسـتناد به یافته‌های

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

پژوهش حاضر می‌توان به دانشگاهیان، روان‌شناسان، روان‌پزشکان و سایر متخصصان مرتبط پیشنهاد کرد که به نقش توانمندی‌های شخصیتی از قبیل خوش بینی، هیجان مثبت و خودارزیابی‌های مثبت در راستای ارتقای میزان امید به آینده و به تبع آن معنا در زندگی دانشجویان توجه ویژه‌ای داشته باشند و با تدوین برنامه‌هایی جهت آموزش این مؤلفه‌ها و همچنین ارتقای آن‌ها به‌خصوص در جامعهٔ دانشگاهی براساس مؤلفه‌های مذکور سعی در ارتقای میزان امید به آینده و زندگی معنادار داشته باشند.

پژوهش حاضر نیز مانند سایر پژوهش‌های حوزهٔ علوم رفتاری محدودیت‌هایی دارد؛ ازجملهٔ این محدودیت‌ها این است که داده‌های پژوهش حاضر با پرسش‌نامه‌های خودگزارشی جمع‌آوری شده است و ابزارهای خودگزارشی همیشه تحت تأثیر دو متغیر مداخله‌گر ارائهٔ خود مثبت و بی‌دقتی افراد در قضاوت‌هایشان از خود هستند؛ همچنین این پژوهش صرفاً در محیط دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و روی دانشجویان انجام شده است و در تعمیم یافته‌ها به سایر جمعیت‌ها، دامنه‌های سنی و محیط‌ها باید احتیاط لازم صورت گیرد. بر این اساس نیز به پژوهشگران توصیه می‌شود که در پژوهش‌های آتی ضمن مرتفع ساختن محدودیت های پژوهش حاضر به بررسی سایر متغیرها و مؤلفه‌های مرتبط با امید به آینده و معنا در زندگی و همچنین در دامنه‌های سنی مختلف و اجرای مقایسه‌ای در دو جنس پسر و دختر بپردازند.

منابع

1. Bahadori Khosroshahi J, Mahmood Allylu M. Studying Identity Styles With the Meaning of Life in Students.. Journal of Psychological Studies, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Alzahra University. 2012;8.(۲). (Persian).
2. Wong, P. T. P. (2012). Introduction. In P. T. P. Wong (Ed.), The human quest for meaning: theories, research and applications (2nd ed., pp. xxix–xliv). New York: Routledge.
3. Krause N. Stressors arising in highly valued roles, meaning in life, and the physical health status of older adults. The Journals of Gerontology: Social Sciences. 2004;59:287-97.
4. Ahmadi, Gh; Sohrabi; F; Barati Sadeh; F; Ghaderi, M. Investigating the predictive role of life meaning in students depression, Quarterly Journal of Counseling and Therapy,1394; 4 (14): 89- 103. (Persian).
5. Steger, M. F. Frazier, P. Oishi, S. & Kaler, M. (2006). The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. Journal of Counseling Psychology, 53, 80–93.
6. Park, N., Park, M., & Peterson, C. (2010). When is the search for meaning related to life satisfaction? Applied Psychology: Health and Well-Being, 2, 1–13. doi:10.1111/j.1758-0845.2009.01024.x
7. Pinquart, M. (2002). Creating and maintaining purpose in life in old age: a meta-analysis. Ageing International, 27, 90–114. doi:10.1007/s12126-002-1004-2.
8. Ho, M. Y., Cheung, F. M., & Cheung, S. F. (2010). The role of meaning in life and Optimism in promoting well-being. Personality and Individual Differences, 48(1), 658-663.
9. Afshani, A; jafari, T. The Relationship between Social Capital and Future Hope among Yazd University Students, Journal of Social Sciences,1395; 25 (73): 117-93. (Persian).
10. Ghazi Mohseni M, Soleimanian A A, Heidarnia A. Examining the Effectiveness of Hope-Based Group Training on the Life Quality of the Elderly People. sija. 2016; 11 (2):300-309. (Persian).
11. Taheri, M .Relationship between attachment style and life expectancy in mothers with children of mentally retarded boys. Journal of Basic Principles of Mental Health, 2012; 14 (53): 24-35. (Persian).
12. Snyder, C. R., Lopez, S. J., Shorey, H. S., Rand, K. L. & Feldman, D. B. (2003). Hope theory, measurements, and applicationsto school psychology. School Psychology Quarterly, 18, 122 – 139.
13. Nassiri, Habibollah; Jokar, Bahram. Meaning of life, hope, life satisfaction and mental health in women . Women's Research, Volume 6, Number 2, Summer 2008: 176-157. (Persian).
14. Snyder CR, Shorey HS, Cheavens J, Pulvers KM, Adams VH, Wiklund C. Hope and academic success incollege. Journal of Educational Psychology. 2002; 94(4): 820 - 826.
15.Narimani, M; Aryapouran; S; Abolghasemi; S; Ahadi, B. The Effectiveness of Mindfulness and Thinking Training Methods on the Affection and the Creation of Chemical Veterans, Journal of Arakov University of Medical Sciences, 1391; 15 (2): 118-107. (Persian).
16. Sharifibastan F, Yazdi S, zahraei S. The Role of Cognitive Emotion Regulation and Positive and Negative Affect in Resiliency of Women with Breast Cancer. IJPN. 2016; 4 (2):38-49. (Persian).
17. Zautra AJ, Hall JS, (2002). editors. Handbook of Adult Resilience: Guilford Publications; 2012. 38. Fredrickson BL, Joiner T. Positive emotions trigger upward spirals toward emotional well-being. Psychol Sci.;13(2):172-5. PMID: 11934003
18. Fredrichson, B. L. (2009). Positivity: Groundbreaking research reveals how to embrace the hidden strength of positive emotions, overcome negativity and thrive. New York: Grown Publishing.
19. Nemat Tavousi., Hossein Pour Sales, S., he role of optimism in the relationship between core self-evaluation and hardiness with life satisfaction, Contemporary Psychology, 2018, 11 (2), 52-66. (Persian).
20. Judge, T. A. (2009). Core self-evaluations and work success. Current Directions in Psychological Science, 18(1), 58-62.
21. Judge, T. A., & Kammeyer-Mueller, J. D. (2012). General and specific measures in organizational behavior research: Considerations, examples, and recommendations for researchers. Journal of Organizational Behavior, 33, 161-174.
22. Debusschera, J., Hofmansa, J., & De Fruytb, F. (2017). Core self-evaluations as a moderator of the relationship between task complexity, job resources, and performance. European Journal of Work and Organizational Psychology, 26(3), 411-420.
23. Özer1, E., Hamarta, F., & Deniz, E. (2016). Emotional intelligence, core self-evaluation, and life satisfaction. Psychology, 7, 145-153
24. Miller Smedema, S., Chan, F., Yaghmaian, R., DaSilva Cardoso, E., Muller, V., & Keegan, J. (2015). The relationship of core selfevaluations and life satisfaction in

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]

college students with disabilities: Evaluation of a mediator model. Journal of Post-Secondary Education and Disability, 28(3), 341-358.
25. Tsaousis, I., Nikolaou, I., Serdaris, N., & Judge, T. A. (2007). Do the core selfevaluations moderate the relationship between subjective well-being and physical and psychological health? Personality Individual Differences, 42, 1441-1452.
26. Tischler, L., Giambatista, R., McKeage, R., & McCormick, D. (2016).Servant Leadership and its Relationships with Core Self-Evaluation and Job Satisfaction. The Journal of Values-Based Leadership, 9(1), 1-20.
27. Greaves, C. E., Parker, S. L., Zacher, H., & Jimmieson, N. L. (2017). Working mothers' emotional exhaustion from work and care: The role of core self-evaluations, mental health, and control. Work & Stress, 31(2), 164-181.
28. Jiang, Z., Wang, Z., Jing, X., Wallace, R., Jiang, X, & Kim, D. (2017). Core self-evaluation: Linking career social support to life satisfaction. Personality and Individual Differences, 112, 128-135.
29. Kammeyer-Mueller, J. D., Judge, T. A., & Scott, B. A. (2009). The role of core self-evaluationsin the coping process. Journal of Applied Psychology, 94, 177-195.
30. Rey, L., Extremera, N., &Durán M. A. (2012). Core self-evaluations, meta-mood experience, and happiness: Tests of direct and moderating effects. Personality and Individual Differences, 53, 207 -212.
31. Poursardar N, Poursardar F, Refugee A, A S, S AZ. The Effect of Optimism (Positive Thinking) on Mental Health and Life Satisfaction: A Psychological Model of Well-Being, Wise. 2013;16(1):42-50. (Persian).
32. Mousavinasab M, Taghavi M, Mohammadi N. Optimism and stress assessment: A review of two theoretical models in predicting psychological adjustment. Journal of Kerman University of Medical Sciences. 2006;13(2):111-20. (Persian).
33. Peterson, C. (2000). The future of optimism. American Psychological, 55(1), 44-55.
34. Beyrami M, Hashemi T, Sh D, Bahadori Khosroshahi J. The role of positive and negative emotions, optimism and pessimism and information processing styles in students' psychological adjustment. Quarterly Journal of Cognitive Psychology. 2013;1(1):1-8. (Persian).
35. Fowler, J. H., Christakis, N. A. (2008). Dynamic Spread of Happiness in a Large Social Network: Longitudinal Analysis Over 20 Year in the Framingham Heart Study. British Medical Journal, 337: 338-345.
36. Nowruzi, A; Momeni Yasri, E. General self-efficacy, life expectancy and life orientation in elderly women receiving education, Contemporary Psychology,1391; 7: 3146-3149. (Persian).
37. Steger, M. F. Frazier, P. Oishi, S. & Kaler, M. (2006). The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. Journal of Counseling Psychology, 53, 80–93.
38. piri,M., Homayouni Bakhshayes, N., Enayat. B. Structural Equation Modeling of the Relationship between the Strategies of Thought Control and Meaning in life and the Students' Academic Performance. Eduction and assessment. 9, 35: 155-169. (Persian).
39. Judge, T. A., Erez, A., Bono, J. E., & Thoresen, C. J. (2003). The core self- evaluations scale: Development of a measure. Personal Psychology, 56, 303-331.
40. Steger, M. F., & Shin, J. Y. (2010). The relevance of the Meaning in Life Questionnaire to therapeutic practice: A look at the initial evidence. International Forum for Logo therapy, 33(1), 95-104.
41. Steger, M. F., Kawabata, Y., Shimai, S., & Otake, K. (2008). The meaningful life in Japan and the United States: Levels and correlates of meaning in life. Journal of Research in Personality, 42, 660–678. doi:10.1016/j.jrp.2007.09.003
42. Namdari K, Molavi H, Malekpour M, Kalantari M. The Effect of Cognitive Education on Promoting Hope on Personality Abilities of Depressed Patients. Journal of Clinical Psychology,. 2010;1(3):21-34. (Persian).
43. Sadat Kifar, M; Karashikhi, H, Hashemi, F. The role of hope and optimism beliefs in predicting the academic motivation of graduate students of Ferdowsi University of Medical Sciences and Mashhad University of Medical Sciences, Iranian Journal of Medical Education,1393; 6 (14): 526-517. (Persian).
44. Alexander ES, Onwuegbuzie AJ. Academic procrastination and the role of hope as a coping strategy. Journal personality and individual differences. 2007; 42(7): 1301- 1310.
45. Bailis DS, Chipperfield JG. Hope and optimism. In: Ramachandran VS. Encyclopedia of Human Behaviour. 2nd ed. UK: Elsevier. 2012.
46. ghaderi F, kajbaf M, shokrollahi M. The Structural Relationship of personality virtues, authentic personality and Personal Growth initiative with. wisdom in students. 2018;11(4):1-15. (Persian).

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-29]